

תוכן העניינים

1	הקדמה
6	א. תפיסת ה"אחר" בחיבור הראשון — <i>De Indis</i>
10	הביקורת המיסיונרית על הכיבוש
15	השקפת עולמו של דה ויטוריה
18	השתלטות על שטחים בלתי מיושבים (<i>terra nullius</i>)
19	תפיסת ה"אחר" הקניבלי באירופה של העת החדשה המוקדמת
27	ב. על הזכות למלחמה — <i>De Iure Belli</i>
35	שאלת החפים מפשע והבלתי מעורבים
39	שאלת מוסריותה של העבדות
41	צורכי המלחמה ויעדיה
47	הערת המתרגם
49	על האינדיאנים (<i>De Indis</i>)
50	מבוא מאת המחבר
54	מתוך כל אלה עולות שלוש קביעות:
55	חלק ראשון — על זכות הבעלות של האינדיאנים
69	חלק שני — הטיעונים שאינם מצדיקים תפיסת שטחי האינדיאנים
104	חלק שלישי — הטיעונים המצדיקים תפיסת שטחי האינדיאנים
120	סיכום
121	על הזכות למלחמה (<i>De Iure Belli</i>)
121	מבוא
155	מסקנה: שלושת כללי המלחמה
157	מפתח שמות ומונחים

הקדמה

שני החיבורים שלפנינו, *De Jure belli Hispanorum in barbaros* ו-*De Indis*, המתפרסמים כאן לראשונה בשפה העברית, הם תוצר ישיר של מלאכת הכתבה של מרצה לתלמיד, שנערכה בשנת 1539 בכיתת הלימוד על ידי אחד מתלמידיו של פרנסיסקו דה ויטוריה (Francisco de Vitoria, 1483–1546). באותה עת נשא דה ויטוריה הרצאות בנושאים אלה כחלק מתוכנית הלימודים האקדמית במשפט ותאולוגיה של אוניברסיטת סלמנקה שבספרד. ב־1557, יותר מעשור לאחר מותו של המחבר, קיבצו אחדים מתלמידיו לשעבר את אסופת ההרצאות, שכותרתה *Relectiones Theologicae*. האסופה לא עברה הגהה או עריכה מדעית כלשהי, ומכאן טבעה הסטנוגרפי.

שני החיבורים שלפנינו נטועים עמוק בפולמוסים התוך־אירופיים של ראשית העת החדשה המוקדמת על אודות חוק הטבע ומשפט העמים, והשפעתם על התביעות של שליטים אירופאים בני התקופה ל־*imperium* ו־*dominium* (אימפריאליות ושליטה) על הטריטוריות הטרנס־אטלנטיות ועל האוכלוסיות הילידות שבהן. החיבור הראשון זכה להדים רבים יותר, אך שניהם קריטיים להבנתנו בנוגע לשני נושאים עיקריים: (א) יסודות המשפט הבין־לאומי ומקורותיו; (ב) החשיבה הפוליטית, המדינית והפילוסופית של ראשית העת החדשה המוקדמת באשר לערכים ומושגים כגון זכויות האדם, סובלנות דתית ותרבותית ומהותן של מלחמות. שני החיבורים סוקרים בכובד ראש את התביעות הספרדיות לבעלות על העולם שמעבר לים; הם אינם דוחים על הסף תביעות אלו, או את הרציונל שמאחוריהן, אך הם מבטלים את הצידוק המשפטי והרוחני לשליטתו של האפיפיור על שטחים אלו; בה בעת הם מבססים את הזכות הספרדית לאימפריאליות ולשליטה על השטחים החדשים על חוק הטבע ומשפט העמים, ולא על ה"חוק האלוהי" (*Ius divinum*). ההתפשטות הספרדית והפורטוגלית אל מעבר

לגבולות הים התיכון, אל לב האוקיינוס האטלנטי, זיהתה, בשלהי המאה החמש עשרה, את הצורך בניצור כלל האנושות כמטרה נעלה שהוענקה לה על ידי הכנסייה; בתמורה לכך העניקה השתלטות זאת לאפיפיורים תחומי שיפוט ומרות חדשים. לכך הצטרף תפקידו החדש של האפיפיור ברומא, כמתווך עליון בין מעצמות יריבות, המנהלות ביניהן מאבקי שליטה על הטריטוריות החדשות שהתגלו. שתי מגמות אלו באו לידי ביטוי מהותי בבולות האפיפיורות של שלהי המאה החמש עשרה: *Romanus pontifex* (1455), שתיווכה בין ספרד לפורטוגל בעניין השליטה על האיים והיבשות שבמזרח האוקיינוס האטלנטי, וה-*Inter caetera* (1493), של אלכסנדר השישי, שהעניקה לממלכה הספרדית המאוחדת, תחת פרדיננד ואיזבלה, את השליטה המלאה על איי הודו המערבית, שהתגלו על ידי קולומבוס שנה קודם לכן.¹

על הרקע לחיבורים שלפנינו חולשים אירועים הרי גורל בהתפתחותה של אירופה: גילוי העולם החדש, מלחמות הדת בין הפרוטסטנטיות לקתוליות באירופה, צו וורמס כנגד לותר והלותרניות, רדיפת המיעוטים הדתיים בספרד ונושא הסובלנות הדתית, המרידות הגדולות והקטנות בספרד, מלחמת האיכרים בגרמניה, מאבקי הכוח בין צרפת לספרד, האיום הגובר של האויב הטורקי וחוקי בורגוס לניהול תקין של המושבות הספרדיות ב"עולם החדש". לאירועים אלו יש נגיעה ישירה לענייננו: אין כל ספק בכך שהמגמות שהסתמנו בשתי המרידות הגדולות בספרד באותה עת, זו של הקומונרוס (Comuneros) בקסטיליה וזו של החרמניאס (Germanías) בוולנסיה – של אנטי-מלוכנות ושל שאיפה להקמת רפובליקות, או ישויות שוויוניות ואוטונומיות יותר, על בסיס מדיני וכלכלי כאחד – נתנו את אותותיהן בשיח שהתגבש אצל דה ויטוריה. הן מצאו ביטוי בשני חיבוריו שלפנינו, הן בכל הנוגע ליכולתן של קהילות מעבר לים לממשל עצמי ולזכויות אוטונומיות והן באשר למוגבלויות כוחן של המונרך הספרדי-האירופאי. לאירוע החתימה הראשונה על הסכם אי-לוחמה בין הקנטונים הקתוליים והפרוטסטנטיים בשוויץ, שהתרחש

1 Robert A. Williams, Jr. 1990. *The American Indian in Western Legal Thought: The Discourses of Conquest*. New York: Oxford University Press: 72

ב־1531 במסגרת "שלום קאפל" (Kappel), ניתן לייחס השפעה מסוימת על הדיון בסלמנקה. הסכם זה הושג לאחר תום הלחימה שהתנהלה בין הצדדים בשנים 1529–1531, שבמהלכה הוצא להורג המנהיג הדתי הרפורמיסטי אולריך צווינגלי (Zwingli, 1484–1531). שלום קאפל שחזר את המצב השיפוטי והמדיני שהיה קיים בקונפדרציה טרם הלחימה ואישש את כל ההסכמים הישנים והבריתות הקודמות. המדינות הפרוטסטנטיות שימרו את כלל הפריבילגיות שהיו להן לפני הרפורמציה, וכל הבריתות שנרקמו במהלך הקרבות עם גורמים הזרים לקונפדרציה בוטלו. גם מלחמת האיכרים הגרמנית היא רקע מהותי לדיונו של דה ויטוריה על ה"מלחמה הצודקת", מגבלות הכוח, מעגלי המעורבים בלחימה וזכויותיהם של החפים מפשע והבלתי מעורבים, דהיינו נשים, זקנים וטף. במהלכה של מלחמת האיכרים בגרמניה, בשנים 1524–1525, מאות אלפי איכרים במערב גרמניה ובדרומה דרשו מאדוניהם הפיאודלים, בהשראת כתבי הקודש והבשורה הלותרנית, זכויות אגרייות, הקלה במיסוי ואוטונומיה רוחנית־דתית. האיכרים, שהתארגנו בצבאות משלהם, תקפו את מעוזי השלטון של האצילים במחוזותיהם והשתלטו עליהם, שרפו ארמונות ומבצרים, אך בסופו של דבר הובסו כליל וכ־120,000 מביניהם מצאו את מותם באותה מרידה.

חדשנותם של שני חיבורים אלה היא גם בכך שדה ויטוריה מגבש בהם לראשונה תשתית רעיונית מקיפה, ייחודית ומוצקה בכל הנוגע לזכויות האדם באשר הן ולשאלת צידוקם של הכיבושים הספרדיים מעבר לים. בשני חיבורים אלה הוא מכין את התשתית הראייתית והרעיונית למקורותיה המוקדמים של אמנת המשפט הבין־לאומית, הקשורים קשר הדוק להנחת היסודות למשפט העמים הבין־לאומי. מקורות המשפט הבין־לאומי ניתנים לזיהוי בשני החיבורים בשיח חוצה היבשות שהתנהל במערב אירופה ובעולם החדש, מעבר לאוקיינוס האטלנטי, בין המאה השש עשרה למאה השמונה עשרה. ארבעת האישים הבולטים בשיח זה היו פרנסיסקו דה ויטוריה בספרד, הוגו גרוטיוס (Hugo Grotius, 1583–1645) בהולנד, אלבריקו ג'נטילי (Alberico Gentili, 1552–1608) באיטליה וג'ון סלדן (John Selden, 1584–1654) בבריטניה. אישים אלה ניסחו את החיבורים העיקריים שביססו את התחום הזה בהכרה המערבית, על מכלול המושגים ותפיסות העולם שהנחו את עלייתו כתחום משפטי ייחודי בעולם המערבי.

דה ויטוריה המשיך ופיתח רעיון זה בחיבור השני שבידינו, על הזכות למלחמה, בדיון המקיף שהוא עורך בדיני מלחמה, הנותרים רלוונטיים במיוחד עד עצם היום הזה. שני החיבורים גם מניחים את היסודות לראשיתו של המשפט הקונסטיטוציוני, לדיני המלחמה, לראשית הדיון במהותה של הריבונות האזרחית, לדין הפלילי, לדיני הריגה ולדיני המשפחה, הבאים לידי ביטוי בתת-הנושא *De matrimonio*.

המהדורה הראשונה של ה-*Relectiones Theologicae* הודפסה בעיר ליון ב-1557, בבית הדפוס הנודע של ז'ק בוייר (Jacques Boyer). המהדורה הייתה רצופה טעויות דפוס. ב-1565 יצאה לאור המהדורה השנייה, המוקדשת למלך ספרד, קארל החמישי. מהדורה זו הודפסה בסלמנקה, ופיקח עליה אישית אלונסו מוניז (Alonso Muñoz), מראשי המסדר הדומיניקני, אשר צירף לטקסט את רשימת טעויות הדפוס שהצליח לאתר במהדורה הראשונה. ב-1580 יצאה לאור המהדורה השלישית, וב-1587 הודפסה המהדורה הרביעית, אף הן בליון. חיבורים אחרים של דה ויטוריה שיצאו לאור לאחר מותו כללו, בין השאר, את ה-*Summa Sacramentorum Ecclesiae*, שהודפסה בוויאדוליד ב-1561, והמדריך לכמרים המוודים (בספרדית), *Confessionario*, שראה אור בסלמנקה ב-1562.

פרנסיסקו דה ויטוריה נולד בעיר ויטוריה שבצפונה של ספרד בשנת 1480 לערך (אין בידינו תאריך לידה מדויק שלו), וגדל כילד בעיר המחוז המלכותית, בורגוס. כבר בנעוריו הוא חבר אל אחיו הבכור, ששירת במנזר סאן פבלו שבעיר מגוריו, אשר היה באותה עת אחד משלושת המנזרים הגדולים של המסדר הדומיניקני בקסטיליה. באותה עת היו המנזרים הגדולים, כסאן פבלו (San Pablo) בוויאדוליד (Valladolid) וסאן אסטבן (San Esteban) בסלמנקה (Salamanca), שלוחות של האוניברסיטאות בכל הקשור בהתפתחותה של החשיבה ההומניסטית, התאולוגית והמשפטית ובהכשרת התלמידים והמורים המובילים בתחומים אלה. עם סיום הכשרתו לנזורה נשלח דה ויטוריה על ידי הממונים עליו להתחנך בבית המדרש הדומיניקני הנודע בפריז. אחד ממוריו שם, שהשפיע רבות על המשך דרכו ועל משנתו לעתיד לבוא, היה פטר קרוקארט (Peter Crockaert), שכינויו היה פטרוס מבריסל. הוא היה אוהד גדול של התאולוגיה של תומאס מאקווינס, איש המאה השלוש עשרה, שאת עקבותיה נמצא בכל

שעל בשני החיבורים שלפנינו. ב־1512, כתלמידו הבכיר של קרוקארט וכיד ימינו, דה ויטוריה אף פיקח אישית על הוצאתה לאור של הפרשנות שחיבר מורו על *Secunda Secundae*, מתוך **מכלול התאולוגיה** (*Summa Theologica*), חיבורו המפורסם של תומאס מאקווינס. שנה לאחר מכן, ב־1515, הוסמך דה ויטוריה על ידי הכינוס הכללי של המסדר הדומיניקני כמרצה למשנתו של פטרוס לומברדוס (*Petrus Lombardus*), **ארבעת ספרי הפסיקות** (*Libri Quattuor Sententiarum*). ב־1520 הוא התקבל לאוניברסיטת הסורבון בפריז, שם סיים את לימודיו כמוסמך לתאולוגיה שנה לאחר מכן. באותה עת החלו מנשבות בה רוחות של שינוי והשפעה גוברת של הלותרניות הגרמנית, ורשויות האוניברסיטה הוציאו בתגובה לכך צו האוסר כל הטפה או התדיינות בנושא הפרוטסטנטיות בתחומי המוסד. במהלך שהותו הקצרה בסורבון התנסה דה ויטוריה באופן אינטנסיבי בגישות הסכולסטיות האריסטוטליות-תומיסטיות, במלאכת הפולמוס ובעקרונות ה"בעד" וה"נגד" ולבסוף הסינתזה, אשר היו הבסיס הלוגי-רעיוני של הרצאותיו בסלמנקה מאוחר יותר. בסורבון נהגו באותה עת ראשי בתי המדרש לקיים מדי שבת תחרות פולמוסים פומביים על עקרונות וקטגוריות לוגיים, תאולוגיים, פילוסופיים ומשפטיים, שבמסגרתם תרגל כל אחד בתורו את תפקידי ה"משיב" (*respondens*) וה"יריב" (*opponens*). ב־1521 שב דה ויטוריה לספרד, שם כיהן בחמש השנים שלאחר מכן כאוצר של בית המדרש הדומיניקני, סאן גרגוריו, שבעיר ויאדוליד. בספטמבר 1526 הוא זכה, ברוב קולות, לתפוס את מקומו של התאולוג הדומיניקני הבכיר מתיאס דה פס (*Matías de Paz*) כראש הקתדרה הראשונה לתאולוגיה באוניברסיטת סלמנקה, שם כיהן עד למותו, בשנת 1546. לכל אורך הקריירה האקדמית שלו דאג דה ויטוריה לטפח דור של תלמידים רמי מעלה, שהפך אסכולה בפני עצמה, המכונה "אסכולת סלמנקה"; עם אלה נמנו דומינגו דה סוטו (*de Soto*), שהפך בעצמו למרצה בסלמנקה ומאוחר יותר מונה לכומר המוודה של מלך ספרד וקיסר האימפריה הרומית הקדושה, קארל החמישי, מלכיאור קאנו (*Cano*), שקיבל משרת הוראה בתאולוגיה ומשפט באוניברסיטת אלקלה דה הנרס (*Alcalá de Henares*), ברתולומה דה מדינה (*Medina*) ורבים אחרים. כל אלה הפכו מאוחר יותר לממשיכי דרכו ולמורים דגולים במרכזי הלמידה והידע החשובים באירופה, ובה בעת גם לנושאי משרות רמות בכנסייה.

שני הראשונים אף ייצגו את הכנסייה הספרדית בכינוס טרנט (Trent), בין 1545 ל-1563, שדן בקאונטר־רפורמה הקתולית. אחדים מתלמידיו הידועים, שעמם שמר דה ויטוריה על קשר, כגון דומינגו דה סלזר, הפכו למיסיונרים חשובים במקסיקו ובאיים הקריביים. במהלך כהונתו של דה ויטוריה באוניברסיטת סלמנקה, ועקב השפעתו וחשיבותו הרבה בתחומי ידע רבים ומגוונים, פנה אליו מלך ספרד, קארל החמישי, פעמים מספר בבקשה שיעץ לו ויחווה את דעתו בנושאים שברומו של עולם ובנושאים דיסקרטיים. בין השאלות שעלו היו שאלת ביטול נישואיו של מלך אנגליה, הנרי השמיני, לקתרינה מארגון, דודתו של המלך הספרדי, או שאלת תקפותן התאולוגית של הטבלות של אינדיאנים מבוגרים, ללא הנחיה דתית מקדימה, שאותה העלה ברתולומה דה לאס קאסאס (Bartolomé de las Casas) בפני מועצת המושבות. היו גם שאלות נוספות בנושאים הרי גורל, כגון שאלות הנוגעות לניהול המושבות הספרדיות מעבר לים. את השאלות בנושאים אלה הציג מלך ספרד בפני דה ויטוריה בין השנים 1539 ל-1541, בעקבות הרצאותיו האקדמיות של דה ויטוריה באוניברסיטה. לתשובותיו של דה ויטוריה הייתה השפעה מכרעת על ה"חוקים החדשים" למושבות הספרדיות (Leyes Nuevas), שנחקקו על ידי המועצה המלכותית ומועצת המושבות ב־1542 ויצאו אל הפועל רק ב־1556.

א. תפיסת ה"אחר" בחיבור הראשון – *De Indis*

חיבורו הראשון ופורץ הדרך של דה ויטוריה מעלה נושאים שהדיון התאולוגי, המשפטי והפילוסופי בנוגע אליהם עדיין היה בחיתוליו. אחד הנושאים הללו הוא מהותו של ה"אחר", סיווגו לקבוצות ולעמים הניתנים לזיהוי ולהכרה, הדוברים שפות מגוונות ושונות האחת מרעותה והמקיימים מנהגים ומבנים חברתיים ומדיניים בני תוקף רצינולי. דה ויטוריה טען שעל הספרדים לכבד את זכותם הפוליטית של האינדיאנים ואת נכסיהם, כלומר אין לספרדים זכויות־יתר על ה"עולם החדש", המבוססות על סמכות משפטית כלשהי. מלחמה תהיה מוצדקת רק אם האינדיאנים ימנעו מהספרדים לחיות בקרבם בשלום, ימשיכו לבצע קניבליזם, ימנעו הטפה מיסיונרית או יסרבו להמרה לנצרות. בחיבור שלפנינו בולטת התייחסות

הגוברת של דה ויטוריה ל"חוק הטבע" (*ius naturalis*). יש להבהיר ש"חוק הטבע" הוא הגישה הפילוסופית שעל פיה נקבע שזכויות מסוימות הן אינהרנטיות מתקוקף היותן חלק בלתי נפרד מן הטבע האנושי, אשר נוצר על ידי הטבע והנחל לבני אדם על ידי אלוהים, ושזכויות אלו ניתנות להבנה באופן אוניברסלי, באמצעות התבונה האנושית.

בשנים שבהן עוצב הדיון של דה ויטוריה בסוגיות אלו התקיים בספרד דיון דרמטי באשר לצדקת הכיבוש של ה"עולם החדש", מוסריותו, שעבוד העמים היושבים בו והמרתם לנצרות. בשני העשורים הראשונים של המאה השש עשרה לימדו באוניברסיטת הסורבון בפרזי תומסוס קאייטנוס (Tomassus Caietanus, Gaetanus), מבכירי הפרשנים של תומאס מאקווינס וראש המסדר הדומיניקני, ופטר קרוקדייל (Crockdale); שני אלה סיפקו הן לדה ויטוריה, שעדיין למד באותה עת בסורבון, והן לאחיו במסדר הדומיניקני את המצע הרעיוני המהותי ביחס לשיטת הניצור של העמים הילידיים, באמצעות הפרשנות ל-*Secunda Secundae Summa Theologiae*, של אקווינס. על פי משנתו של קאייטנוס, ה"בלתי נוצרים" מתחלקים לשלוש קטגוריות: (1) דתות מונותאיסטיות שהחליטו שלא לבחור בנצרות (היהדות והאסלאם); (2) אומות שהיו כלולות באימפריה הרומית ובכנסייה המערבית – עמים שעברו ניצור בכוח אך רבים מהם נותרו בורים וסולדים מהנצרות; (3) עמים שמעולם לא הכירו את הנצרות, לדוגמה האינדיאנים. חוק ההטפה מבוסס על תפיסות מוסלמיות של כיבוש. יש לציין שלמרות דבקותו במשנתו של אקווינס, קאייטנוס הסתייג אישית, בזהירות, מהצדקתה של "מלחמה צודקת" כנגד האינדיאנים.

בהגיעו ללמד באוניברסיטת סלמנקה, בשנת 1526, הביא עמו דה ויטוריה מצע רעיוני זה, ששירת היטב אותו ואת תלמידיו כאשר בנה, שלב אחר שלב, את הדיון האקדמי הפורה שלו סביב שאלת ה"אחר". בכירי תלמידיו של דה ויטוריה בסלמנקה, אשר הגיעו ל"עולם החדש" כמיסיונרים, ביניהם למשל דומינגו דה ויקו (Domingo de Vico), הושפעו במישרין מהתפיסה הרלטיוויסטית כלפי העמים הילידיים, שאותה פיתח דה ויטוריה בהרצאותיו. הם נמנעו לפיכך מלהגביל את עצמם ואת תובנתם, בכל הנוגע לאמונתם של הילידיים, אך ורק לאנלוגיות בין היבשת האמריקאית ובין היקום אשר נברא בצלם האל, או בין החשיבה הקתולית לזאת של העמים הילידיים. יתר על כן, הם בחרו להתמודד עם השאלות

התאולוגיות שניצבו בפניהם אגב המשגתן באמצעות הגישה שאותה למדו ממורם, דהיינו על בסיס מערכות יחסים פרופורציונליות או רלטיוויסטיות. אפיק השפעה נוסף על חשיבתו של דה ויטוריה, העולה מן החיבור הראשון, הוא סוגיית היחס למיעוטים בספרד והאפיק ההומניסטי של מלאכת התרגום, שהתפתחה באותה עת בספרד בהקשר של סיום ה"כיבוש מחדש" של ממלכות קסטיליה וארגון מן הכיבוש המוסלמי. מדובר בחיבורים של אנטוניו דה נבריה (Antonio de Nebrija) ופדרו דה אלקלה (Pedro de Alcalá), שעסקו בלימוד השפה הערבית ופרשנותה, אשר יצאו לאור בין השנים 1488 ל-1517 והכשירו את הדרך לניצורם של המוסלמים, בני ממלכת גרנדה.² סוגיית היחס למיעוטים הדתיים בספרד של שלהי ימי הביניים, ובעיקר למוסלמים, מחלחלת עמוק אל תוך חיבורו הראשון של דה ויטוריה. ב-1501 החל באזורים אחרים של הממלכה המאוחדת הליך ניצור של המוסלמים, שהיה חלק בלתי נפרד מתהליך של חנינה רבת, או מחילה, לאלו שבחרו להתנצר ולא להגר. התקנה המלכותית מיום 12 בפברואר 1502 הורתה למוסלמים בקסטיליה להיטבל עד לסוף אפריל באותה שנה או לגלות לצפון אפריקה. הרוב המכריע בחר בטבילה. בממלכת נווארה הצפונית הונהגה התקנה לאחר הכפתה לכתר קסטיליה וארגון. ואולם, היו גם מגמות ברורות של ניצור בכוח, אשר השתלבו עם תהפוכות חברתיות מקומיות, כמו כפיית הניצור בכוח על המוסלמים באזור ולנסיה על ידי המיליציות העממיות, ה-"germanias", כאשר הללו מרדו באדוניהם הפאודלים. המוסלמים, עובדי האדמה הכפריים, נתפסו על ידי המורדים כמשתפי פעולה עם האצולה.³ המיליציות העממיות של

2 Antonio de Nebrija's *Introducciones latinas contrapuesto el romance al latín* of 1488, *Grammatica castellana*, 1492, *El ortografía castellano* of 1517, and Pedro de Alcalá's *Arte para Étienne Dolet*. ראו גם *ligeramente faber la legua arauiga* of 1504 1540. *La manière de bien traduire d'une langue en aultre*. Paris: The Project Gutenberg eBook

3 מרד האחוות בוולנסיה (1519–1523) (*Revolta de les Germanies*) היה היוזמה של הגילדות של האומנים ובעלי המלאכה כנגד האדונים הפאודלים של הממלכה. המרד היה בעיקרו אנטי-מלוכני, אנטי-פאודלי, ושאב את השראתו מהרפובליקות האיטלקיות. המרד גם התאפיין ברוח אנטי-מוסלמית מובהקת,